

Woordenlijst : biologie

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

A	
Abiogenese	is het (hypothetische) ontstaan van leven uit niet-levende materie.
Acrosoom	Organel aan de top van de zaadcel
Actieve immuniteit	Voorafgaande blootstelling is nodig
Activatie)energie	Energie die nodig is om bestaande chemische bindingen te destabiliseren & chemische reactie te initiëren
Adaptatie	Aanpassen aan de omgeving
Ademhalingsvolume	Volume lucht die in/uit de longen wordt gevoerd bij normale ademhaling
adaptieve radiatie	evolutieproces waarbij een groep van soorten ontstaat, die elk aparte aanpassingen vertonen en afkomstig zijn van een recente vooroudersoort
Adhesie	Attractie met andere populaire soorten
AIDS	Acquired Immunodeficiency Sndrom
Allantois	Navelstreng, bloedvaten, verbinding met placenta en ruimte waar afvalstoffen in terecht komen
Allel	Genvariant
Allometrische groei	Benen en armen groeien sneller dan het hoofd
Alveolie	longblaasjes
Amnion	Extra embryonaal membraan
Anafylactische schok	Wanneer een te ruime & excessieve vrijstelling van histamine een ongecontroleerde reductie van bloeddruk veroorzaakt
Analoge kenmerken	Gelijkaardig
Analoge structuren	Gelijkaardige vorm & functie maar verschillende evolutionaire oorsprong
Anchoring junction	Verankeren van cytoskelet van een cel aan dat van naburige cellen / cellulaire matrix
An-ion	Negatief geladen ion, meer elektronen dan protonen
Annelida	Gelede wormen
Angiosperm	Bedektzadigen
Antagonisme	Spijeren vertonen het tegenoverstelde bewegingseffect
Antigen	Molecule dat specifieke immuunrespons kan veroorzaken
Antilichamen	Proteïnen die in bloed & andere lichaamsvochten worden gesecreteerd → humorale immuniteit
Anura	Staatloze amfibie – kikker/pad
Archaea	oerbacteriën of archaebacteriën genoemd, zijn een belangrijke groep prokaryoten, die meestal onder extreme omstandigheden leven.
Aritmische progressie	Vermeerdering met een constante (2-6-18-54 (x3))
Arteriolen	Fijnste microscopisch kleine vertakkingen van arteriële bloedvaten
Artherio sclerose	Verharden van aders en slagader. Slagaderverkalking
Atherosclerose	Opstapelen van vetstoffen in aders en leiden tot vernauwing aders. Cholesterol en vetstoffen die teveel zijn in lichaam worden afgezet op de wand.
Arthropoda	Geleedpotigen Uitwendig skelet. Poten hebben gewrichten. Gesegmenteerd lichaam. 6-, 8-potigen, kreeftachtigen, 1000-potigen, <i>trilobieten</i> (uitgestorven).
Arthropoïden	Hogere primaten (apen, mensapen & mensachtigen)

Atomaire massa	Massa van atoom wordt bepaald door de som van de massa's van protonen & neutronen & worden in Dalton uitgedrukt
Atoomgetal	Aantal protonen / lading van de kern
Aseksuele reproductie	Wanneer genetisch identieke cellen / individuen geproduceerd worden door één ouder door mitose
Atoom	is van ieder scheikundig element de kleinste nog als zodanig herkenbare bouwsteen.
ATP	Adenosine Trifosfaat = energetisch betaalmiddel in de cel!
Ascomyceten	Zwammen
Asymmetrische mitose	Aseksuele deling
Assortative mating	Geen verschil in frequentie van allelen, toename proportie homozygoten. Zelfbevruchting!
Athazoa	Meer dan 6 septa. Zeeanemoon / koralen
Autotroof	Zichzelf voedend. ~ fotosynthese
AV kleppen	Atrioventriculaire kleppen: bewaken opening tussen atria en ventrikels
Aveolata	Afgeplatte vesikels: onder plasma membraan
B	
Bacteria	eencellige micro-organisme, zonder celkern waarbij het DNA rond zweeft in het cytoplasma.
Bacteriofagen	Virus die bacterie infecteert
Baroreceptoren	Detecteren wijzigen in arteriële bloeddruk. Daling => stimuleren neuronen => spieren contrageren en druk neemt toe
Basidiomyceten	Champignons
Beenweefsel	Gevormd door osteoblasten die organische matrix met collageenweefsel secreteren -> calciumfosfaat wordt er later in afgezet
Bilateria	Bilaterale symmetrie twee lichaamshelften
B-Lymfocyten	Cellen die op antigen reageren door antilichamen te produceren
Bindweefsel	Wanneer cellen verder van elkaar liggen -> tussenruimte => opvulling
Bivalvia	Twee kleppigen (Schelpen zoals mossel)
Bloeddruk	Druk die uitgeoefend wordt op de wanden. Verhouding van systolische ten opzichte van diastolische druk.
BMR	Basal metabolic rate = de minimale snelheid van energieconsumptie bij rust
Bottleneck Effect	Drastische reductie van de populatie & dus de allelenpool!
Bronchi	Rechter en linker tak van de longen
C	
Calcitonine	Wordt door schildklier gemaakt. Beenaafbraak inhiberen en de calciumspiegel in het bloed verlaagt
Calorie	Warmte energie vereist om temperatuur van 1 gram water met 1° te doen stijgen
Capillairen	Bloed van arterieel naar veneus systeem
Catalysator	een stof die de snelheid van een bepaalde chemische reactie beïnvloedt zonder zelf verbruikt te worden.
Cat-ion	Positief geladen ion, meer protonen dan elektronen
cDNA	Copie/complementair DNA = representatie van transcripten omgezet in DNA door RNA-afhankelijk RNA polymerase
Cel	kleinste eenheid binnen een organisme of levend wezen die alle genetische informatie van dat organisme bevat.
Cellulaire immuniteit	Cellulaire elementen die bijdragen tot immuniteit

Celorganel	onderdeel van de cel met een eigen functie, omgeven met een membraam.
Centrale dogma	informatie overgedragen kan worden van nucleïnezuren (DNA en RNA) naar eiwitten, maar niet andersom.
Cephalopoda	Koppotigen
Chaperones	eiwitten die helpen om andere eiwitten in een goede vorm te brengen of te houden (laten ze correct vouwen of degraderen ze)
Chemoautotrofen	Energie halen uit anorganische chemische reacties. Organische moleculen nodig
Choanoflagellida	Zwoepharen + kraag. Lijken op sponzen
Chlorophyta	Groenwieren
Chloroplasten	of bladgroenkorrels genoemd, welke zich bevinden in planten, hierin vindt de fotosynthese plaats.
Chondrocyten	kraakbeencellen
Chromosoom	is een drager van een deel van het erfelijk materiaal (DNA) van een (meercellig) organisme.
Chorion	Buitenste vlies dat het embryo omgeeft
Chyme	Mengsel van voedsel en maagsappen
Chytriden	Fungi in waterig milieu
Cilia	Trilhaar
Cladogram	Grafische weergave van de meest waarschijnlijke evolutionaire verwantschapsband tussen organismen
Codominantie	Geen dominantie voor 1 enkel allel; elk allel heeft eigen effect
Codon	een triplet basen (adenine, cytosine, guanine of uracil) in RNA welke de genetische code in zich dragen
Coeloomvocht	Vocht in ruimte tussen vliezen van buik-, hart- of longvliezen
Cohesie	Onderlinge attractie
Colostrum	Eerste moedermelk of biestemelk
Communicatie junctie	Chemische / elektrische signaaloverdracht tussen onderling verbonden cellen via directe cytoplasmatische communicatie
Convergente evolutie	evolutieproces waarbij groepen met een verschillende oorsprong toch sterk uiterlijk op elkaar gelijkende ontwikkelingen hebben gedaan
Coronaire arterie	Kransslagader: hartspier van bloed voorzien
Covalente binding	een binding tussen atomen waarin de atomen een of meer gemeenschappelijke elektronenparen hebben.
Cnidocyten	Netelcellen (verdoven van prooi)
Creationisme	religieus geïnspireerde opvatting dat het universum en de Aarde maar ook alle planten en dieren alsmede de mens hun ontstaan te danken hebben aan een <i>bijzondere</i> scheppingsdaad Bovennatuurlijke scheppingskracht van God
Ctenophora	Ribkwal
Cyanobacteriën	Fotosynthetiserende bacteriën
Cytokines	Celgroeifactoren. Reguleren verschillende cellen van het immuunsysteem.
Cytoplasma	is alles waar een cel uit bestaat behalve de kern, het celmembraan en de eventuele celwand
Cytoskelet	bestaat uit verschillende soorten polymeren van eiwitten in cellen, die samen zorgen voor stevigheid, vorm en beweeglijkheid. Netwerk van proteïnevezels die celvorm ondersteunen & organellen en celstructuren verankeren

D	
Dalton	atomaire massa-eenheid
Darmlindzak	Spijvertering als interne holte met één opening
Dehydratatie	molecule een OH-groep en een H atoom van twee direct naast elkaar gelegen atomen afgesplitst onder vorming van water en een binding tussen de achterblijvende atomen.
3 defensielijnen	Huid, cellulaire tegenaanval en immuniteit
Denaturatie	geheel of gedeeltelijk uit elkaar vallen van een eiwit, waardoor de ruimtelijke structuur van het eiwit verandert en daardoor ook zijn eigenschappen en werking Vormwijziging van een eiwit (ei koken – ei bakken)
Deoxyhemoglobuline	Rode bloedcellen gaan door capillairen en zuurstof wordt afgegeven aan naburig weefsel
Deuterostoma	Mond is tweede lichaamsopening (bij de mens zo)
Diastole	Relaxatiefase – vullen met bloed
Diatomeeën	Kiezelwier
Diffusie	Transport op basis van willekeurige bewegingen van een substantie volgens concentratiegradiënt
Diploïd	Celkern → 2 kopijen van elk chromosoom (lichaamscellen)
Directionele selectie	Elimineren van extreem fenotype
Disjunctie	Abnormale verdeling van chromosoom bij meiose / mitose & veroorzaakt abnormaliteit bij aantal sekschromosomen
Disassortive mating	Fenotypisch verschillende individuele paren vormen overmaat aan heterozygoten. Verschillende genotypes trekken elkaar aan
Disruptieve selectie	Elimineren van intermediaire fenotypes. Twee extremen bieden meer voordeel!
Divergerende evolutie	evolutieproces waarbij groepen met dezelfde oorsprong zich anders ontwikkelen (oa door hun levensomstandigheden) Selectie brengt bij verwante groepen verschillende veranderingen
Divergentie	een verschil in ontwikkeling vanuit gemeenschappelijke voorouders.
DNA - Desoxyribonucleïnezuur	Codeert de ergelijke kenmerken (genen) van levende wezens
Dooierzak	Vloeistofruimte dat het dooier materiaal omgeeft
Duizendpoot	Paar poten per segment
E	
Ectoterm	Hoofdzakelijk afhankelijk van omgeving voor temperatuur
Elektron	een negatief geladen elementair deeltje, dat gebonden kan zijn (bijv. in een atoom) of zich vrij in de ruimte bevindt.
Elektronegativiteit	een getal dat aangeeft hoe sterk een atoom elektronen aantrekt. Hoe groter de elektronegativiteit, hoe sterker een atoom elektronen aantrekt.
Endergonisch	Reactie die extra energie verliest
Endoplasmatisch reticulum	is een netwerk (<i>reticulum</i>) van membranen dat gelegen is in het cytoplasma van een cel.
Endocriene klier	Klier secreteert naar bloedbaan toe in het lichaam (geen afvoerkanaal)
Endometrium	Wand van de baarmoeder
Endoskelet	Stevig inwendig skelet voor aanhechting skeletspieren
Endosymbiose	proces verstaan, waarbij grote oerbacteriën andere, kleinere en gespecialiseerde levensvormen in zich opnemen en vormden nieuwe krachtige levensvormen.

Endothelcellen	Cellen die bloed omringen
Endotherm	Eigen warmteregulatie

Enterogastrones	Hormonen door het duodenum gemaakt GIP: platleggen maagcontracties CCK: Gal contraheren Secretine: pancreas activeren
Epithelia	Bedekking / afboording oppervlakte van vele lichaamsstructuren
Epitheelweefsel	Lagen van cellen die zorgen voor afboording. Bv. Binnenwand darm, huid
Erythrocyten	Rode bloedcellen (met hemoglobine)
<i>Equidae</i>	Paardachtigen (paarden, zebra's, ezels, ...)
Euglenozoa	Geflagelleerde kolonievormende ééncelligen. Vb oogwier
Eukaryoten	zijn alle organismen waarvan de cellen een celkern en een intern membraan hebben
Eumatozoa	Bepaalde symmetrische lichaamsvorm & hebben aparte weefsels & organen.
Epistatis	1 gen kan interfereren met expressie van ander gen
ER	Endoplasmatisch reticulum = complex netwerk in cytoplasma gelegen. Netwerk van membranen. Ruw: > ribosomen. Zacht: < ribosomen
Exergonisch	Reactie die energie vrijstelt
Exocriene klier	Iets naar buiten toe afscheiden (afvoerkanaal)
Exoskelet	Stevige pantser voor lichaam – de huid - arthropoda
Extracellulair matrix	Tussenruimtes worden gevuld met extracellulair vocht: grondsubstantie die bepaalde eigenschappen geeft aan weefsels en vezels
Externe fertilisatie	Mannetjes geven sperma af aan water waar unie is met vrouwelijke gameten
F	
Faag-Conversie	Vreemd DNA wordt binnen geloodst door bacterieel virus
Fagotrofen	Opname van zichtbare voedselpartikels. Vb kleine cellen die bacteriën eten/fagocyteren
Fenotype	Voorkomen van een individu
Feromoon	Chemische communicatiestof tussen individuen
Fibrine	stollingseiwit
Flagel	Flagellum of zweepstaartje is een organel dat dient voor de voortbeweging van een eencellig organisme of een voorplantingscel
Floem	Transport van suikers & hormonen doorheen de plant
Fotoautotroof	Gebruiken energie uit zonlicht
Fotoheterotrofen	Zonlicht als energiebron. Voeding nog steeds nodig.
Founder-effect	Beperkt aantal individuen starten nieuwe populatie. Beperkte allelenpool!
Frequentie afhankelijke selectie	Selectie kan afhangen van hoe frequent een fenotype voorkomt in de populatie
Functionele groepen	Specifieke groepen van atomen die gehecht kunnen zijn aan koolstofketen & hebben bepaalde chemische eigenschappen
Fylogenie	leer van afstamming van organismen ;de ontwikkelingsgeschiedenis van de soort
G	
Galvocht	Vloeibaar mengsel van galpigmenten en galzouten. Worden afgegeven aan het duodenum tijdens verteringsprocessen

Gastheercellen	Cellen die door virus geïnfecteerd kunnen worden & waarin virus zich kan laten vermenigvuldigen
Gastrine	Hormoon dat de maagsapsecretie regelt
Gastropoda	Slakken (verteringskanaal door voet)
Gastrulatie	Bepaalde cellen invagineren en plooien naar binnen vanuit oppervlakte van blastula. Eind van het stadium: endoderm, ectoderm en mesoderm

Generatio spontanea	<i>autogenese</i> of <i>heterogenese</i> genoemd, wil zeggen dat leven vanzelf ontstaat. Leven vond oorsprong door samenspel van niet-levende bestanddelen
Genetische drift	Toevalsgewijze fluctuaties van allelfrequentie in de tijd
Genexpressie	Transcriptie & translatie
Genomisch DNA	Representatie van hele genoom van een individu
Genotype	Totaliteit van alle allelen van een individu
Gentransfer	Overdracht van allelen van 1 populatie naar andere
Geometrische progressie	Vermeerdering met constante 2-4-6-8 (=2)
Gesloten circulatiesysteem	Circulatievloeistof blijft binnen de bloedvaten
Gespecialiseerde bindweefsels	Vetweefsel, kraakbeenweefsel, beenweefsel en bloed
Gewicht	Zwaartekracht die op materie wordt uitgeoefend door de aarde
Glomerulus	nierfilter
Glucogenese	Moleculen die tot glucose worden omgezet
Glottis	Opening van de luchtpijp
Golgi-apparaat	Zorgt voor collecteren, verpakken, verdelen & transporteren van moleculen tijdens synthese. Van ene plek naar andere locatie binnen/buiten de cel.
Gnathostomata	Kaakdieren - haai
Gymnosperms	Naaktzadigen (Naaldboom)
H	
Halfwaardetijd	Tijd die nodig is voor verval van de helft van de betrokken atomen
Halofiel	een organisme dat in extreem hoge zoutconcentraties kan overleven en zich vermeerderen.
Haploïd	Celkern → 1 kopij van elk chromosoom (voortplantingscellen)
Hematocriet	Fractie van vloedvolume door erythrocyten (rode bloedcellen) worden ingenomen
Homeotherm	Eieren moeten warm gehouden worden Constante lichaamstemperatuur
Hemofilie	Erfelijke toestand waarbij bloedstolling vertraagd / helemaal geen optreedt
Hemolymfe	Combinatie van bloed als vloeibaar weefsel en lymfe
Hemolyse	Rode bloedcellen vallen uit elkaar
Hermafroditisme	tweeslachtigheid
Heterotroof	Organische omgeving is nodig
Heterozygoot	Twee verschillende allelen
HIV	Human Immunodeficiency virus
Holoblastische klieving	Eitje bevat weinig dooiermateriaal en klieving verloopt doorheen het hele eitje
Homologe chromosomen	Twee chromosomen die gelijkaardig zijn

Homologe kenmerken	Overeenkomstige kenmerken
Homozygoot	Twee dezelfde allelen
Hormonen	Regulatiefactoren die gesecreteerd worden door endocriene klieren

Hormoon-agonist	Elk product dat kan binden aan hormoonreceptor en effecten van het hormoon kan nabootsen
Hormoon-antagonist	Elk product dat kan binden aan hormoonreceptor en geen effect nabootst maar hormoon welk kan verhinderen om op receptor te gaan binden
Humorale immuniteit	Opgeloste factoren in plasma van het bloed
Hydrofiel	Aangetrokken tot water
Hydrofoob	Waterafstotend
Hydrolyse	splitsing van een chemische verbinding onder opneming van water
Hydrostatisch skelet	Vloeistofruimte omgeven door spieren - stevigheid
Hydrozoa	Geen tussenschot / septa
Hyfen	Dunne filamenteuze draden
I	
Integument	huid
Intervalaire schijven	Connecties tussen hartspiercellen microscoop korte, donkere lijntjes
Ion	Geladen atoom door verschil in elektronen en protonen. Atomen waarin aantal protonen & elektronen verschillen → netto elektrische lading
Ionische binding	of elektrovalente binding is een verbinding tussen ionen die gevolg is van de elektrostatische aantrekking tussen een negatief en een positief geladen ion
Isomeer	stoffen die met elkaar <i>overeenkomen</i> doordat zij hetzelfde aantal en dezelfde soort atomen bevatten, maar die van elkaar <i>verschillen</i> door de wijze waarop die atomen onderling zijn verbonden of geschikt
Isometrische contractie	Druk wordt opgevangen door pezen en/of elastisch weefsel maar de spier wordt niet korter (bv. iets zwaar optillen)
Isotoop	Het chemisch element waartoe een atoom behoort wordt bepaald door het aantal protonen in de kern. Voor een gegeven aantal protonen kan daarnaast het aantal neutronen in de kern variëren; we spreken dan van verschillende isotopen van hetzelfde element
Ig	Immunoglobuline klasse
IgM	Primaire respons
IgG	Secundaire respons / bloedplasma
IgD	Receptoren voor antigen op B-Cellen
IgA	Aangetroffen in externe secreties / lichaam
IgE	Stimuleren histaminevrijzetting
Intraseksuele selectie	Competitie tussen individuen van hetzelfde geslacht
Iteropaar	Meermaals nakomelingen hebben
K	
Karyotype	Set chromosomen van een bepaald individu
Kieuwademhaling	Opname van zuurstof uit water: pomp nodig
Kraakbeenweefsel	Gespecialiseerd bindweefsel waarin vezels volgens druk- of trekkrachten verlopen
Killercellen	Vallen microbieel geïnfecteerde lichaamscellen aan, doorboren membraan & worden geherprogrammeerd om dood te gaan
Knopvormig	Afsplitsing van kleine dochtercel

L	
Larynx	strottenhoofd
Leukocyten	Witte bloedcellen: neutrofielen, eosino- en basofielen. Lymfo- en monocyten
Lichens	Symbiotische associaties tussen fungus & fotosynthetiserende partnersoort
Lipide	Vetten – niet oplosbaar in water

Lysosome	Blaasje in het cytoplamsa, breken afvalstoffen van de cel af, zodat de afbraakproducten hergebruikt of veilig uitgescheiden kunnen worden.
Lysogenie	Integratie van virus in cellulair genoom
Lytische cyclus	Infectiecyclus
M	
Macrofaag	Grote moleculaire cel die instaat om de resten van dode/beschadigde lichaamseigen cellen tot zich te nemen via fagocytose
Marsupialia	Buideldieren
Massa	Hoeveelheid materie
Melanisme	een enkel individu van een (meestal dier)soort een overwegend zwarte kleur heeft, terwijl andere individuen een andere, meestal lichtere kleur hebben.
Membraan	Dubbellaag fosfolipiden
Merozoieten	Dochtercellen sporozoites
Methanogeen	methaan vormend.
Metazoa	Dieren met volledig gedifferentieerde weefsels / meercellige dieren
Metanogene arcaea	Methaan producerend
MHC-proteïne	Major Histocompability complex
Mimicry	overeenkomst in kleur, gedrag of structuur van een organisme met een ander organisme dat zelf als prooidier ongewenst is.
Microbodies	Enzyme bevattende membraanvesikels
Microfagen	Witte bloedcellen en ingestie van bacteria
Miljoenpoot	Per segment twee paar poten (4)
Mimicry	Nabootsen van kleuren
Mitochondria	is een staaf- of bolvormig celorganel, dat functioneert als energiec centrale van de ce Eukaryote cel met mitochondrieën
Molecule	kleinste deeltje van een moleculaire stof dat nog de chemische eigenschappen van die stof bezit OF groep atomen samengehouden in een energetisch stabiele associatie. <i>Ionisch : aantrekkingskracht van tegengesteld geladen ion. Covalente binding = wanneer ≥ 2 atomen onderling een elektronenpaar vormen</i>
Mollusca	Weekdieren
Monotermata	Eierleggende zoogdieren
Morfogenese	Ledemaatvorming (tweede maand)
Monogamie	Eén man en één vrouw
Morula	Moerbeistadium = massa van 32 cellen
Motorische eenheid	Set van spieren die geïnnerveerd worden door alle axonale vertakkingen en éénzelfde zenuwcel
mRNA	MessengerRNA = opeenvolging van aminozuren tijdens assemblageproces van polypeptide

Mutatie	(Accidentele) genetische wijziging. Wijziging DNA
Myelineschede	Isolatieschede rond axonen => neuroglia-cellen
Myofibril	Bundel van contractiele myofilamenten: dikke (myosine: A-banden) en dunne (actine / I-banden) myofilamenten.
N	
Natuurlijke selectie	Milieu-omstandigheden & levenscondities bepalen welke individuen in een populatie het meest nakomelingen kan opleveren

N-houdende afvalproducten	Stikstofhoudende afvalproducten
Nefridium	Excretieorgaan
Nefron	Filtratie-unit van de nieren
Negatieve feedback	Inhibitie
Negatieve frequentie afhankelijke selectie	Zeldzame fenotypes worden begunstig door selectie. Zeldzaam zijn is voordeel!
Neuronen	Impulsbegeleiding => genereren en geleiden van elektrochemische impulsen
Neuroglia-cellen	Ondersteunend => ondersteunen en isoleren neuron (=&uitlopers) + elimineren vreemde materialen rond neuron
Neurohormoon	Boodschappermolecule die door het zenuwstelsel gesecreteerd wordt in het bloed
Neuromusculaire junctie	Verbinding neuron-spier
Neutrofielen	Vrijstelling van chemische stoffen in de witte bloedcellen
Neutron	is een subatomair deeltje zonder elektrische lading dat voorkomt in atoomkernen.
Non Random Mating	Partnerkeuze met voorkeur voor specifieke genotypes
Nucleinezuren	Complexe, organische zuren die zich in de celkern bevinden en daar de chromosomen en genen vormen (erfelijke materiaal van de cel) zoals DNA en RNA
Nucleolus	Kernlichaam, is een bolvormig object in de celkern. Het bevindt er zich samen met het chromosomaal (DNA-moleculen) en het karyoplasma (het plasma van de celkern). Intensieve synthese van ribosomaal RNA
O	
Oestrus	Bronst. Regelen vrouwelijke geslachtscyclus (niet bij hogere primaten – daar is er een maandelijks menstruatiecycclus)
Oomyceten	Parasieten / Saprofieten
Onafhankelijkheidswet	Meer genetische onafhankelijke kenmerken splitsen onafhankelijk van elkaar uit
Ontogenie	Versnelde herhaling van de fylogenie (evolutie). Embryonale ontwikkeling.
Orgaanstelsel	Groep van functioneel gerelateerde organen die samen betrokken zijn om een lichaamsactiviteit te vervullen
Organogenese	Orgaanvorming (4 ^{de} week)
Organen	Lichaamsstructuur uit ≠ weefsels => structureel en functioneel geheel
Oxihemoglobine	Hemoglobine dat in longen voorzien wordt van zuurstof
Ontogenie	wetenschap die de ontwikkelingsgeschiedenis van een levend wezen vanaf de eicel tot de volwassen toestand bestudeert
Orbitaal	Regio rond atoomkern waar een elektron zich waarschijnlijk bevindt
Open circulatiesysteem	Geen onderscheid tussen circulatievocht (bloed) en extracellulair vocht (lymf)
Orbitaal	Regio rond atoomkern waar elektron met hoogste waarschijnlijkheidsgraad is

Organel	een specifiek onderdeel van een cel met een bepaalde functie
Origins of replication	Replicatie van DNA start op verschillende plaatsen
Oscilerende selectie	Selectie is ene moment gunstig voor ene fenotype, dan weer voor ander, afhankelijk van de omstandigheden
Osmoconformer	Organisme waarvan osmolaliteit van de lichaamsvloeistof gelijk is aan dat van omgeving

Osmose	een proces op basis van diffusie waarbij een vloeistof, waarin stoffen zijn opgelost, door een semipermeabele wand stroomt, dat de vloeistof doorlaat maar niet de opgeloste stoffen. Netto waterstoftransport doorheen semipermeabele membraan naar oplossing met hogere concentratie aan opgeloste stoffen
Osmolaliteit	Totaal aantal milliosmol opgeloste stof per kg van een oplossing
Osmotische concentratie	Concentratie van alle opgeloste stoffen in waterige oplossing
Osmotische druk	Zorgt voor evenwicht in de cel, anders gaat het barsten
Osmotische druk	Maat voor neiging tot opname van water via osmose. Kan hyper, hypo of isotonisch zijn (+/-/=)
Osmotrofen	Opname van opgeloste voedselbestanddelen
Osmoregulatie	Twee pompen in lijf: een contraheert & ander gaat open → continu vocht naar buiten pompen Adaptatie aan hypo-osmotische druk tov omgeving
Osmoregulator	Organisme dat constante osmolaliteit van zijn lichaamsvochten aanhoudt ondanks osmotisch verschil met omgeving
Ovipaar	Inwendig bevruchte eitjes worden afgelegd voor verdere ontwikkeling buiten moederdier (eierlegend)
Ovovivipaar	De bevruchte eitjes blijven tijdens de ontwikkeling in het moederdier, voedselvoorziening in het eitje (dooier)
Oxidatie	een chemisch proces waarbij een stof (de reductor) elektronen afgeeft aan een andere stof (de oxidator) waarbij het oxidatiegetal van de reductor toeneemt. Verlies van een elektron
P	
Paracrien	Regulatorische molecule die lokaal werkzaam is
Paramecium	Pantoffeldier
Parazoa	Vormen geen afzonderlijke weefsels & organen. Wel verschillende celtypes
Parthenogenese	Is een maagdelijke geboorte (bladluis)
Partnerkeuze	Wanneer seksuele partners niet at random interageren maar beslissen op basis van keuzecriteria
Passieve immuniteit	Immuniteit na maternale transfer
Panspermia	houdt in dat het leven verspreid in het heelal voorkomt, en dat het leven op Aarde niet op de Aarde zelf is ontstaan. Buitenaardse oorsprong van leven
Parabronchi	Luchtvaatjes van de longen bij vogels
Partiële druk	Bijdrage van een bepaald gas aan deze druk
PCR	Polymerase Chain Reaction. Gebruikt om specifiek DNA sequenties in vitro te propageren
Pellicula	Eiwitmantel onder plasmamembraan
Peptide	molecuul dat bestaat uit een kleine keten van aminozuren.
Peroxisomen	Enzymen ter verwijdering van elektronen / waterstofatomen catalyseren

Phaeophyta	Bruinwieren
Placentalia	Placenta voedt het embryo
Plasma	Matrix waarin bloedcellen en bloedplaatjes zich bevinden
Plasmodiaal	Organisme bestaat uit dezelfde cel met verschillende kernen
Plasmodium	Malaria Parasiet
Poikilotherm	Temperatuur fluctueert met omgeving
Pollinatie	Transfer van pollen (stuifmeel) van meeldraad naar stempel (= bestuivingsproces) → fertilisatie
Polyandrie	Eén vrouw met meerder mannen
Polygynie	Eén man met meerdere vrouwen
Poortader	Verbinding tussen 2 capillaire systemen
Porifera	Sponsen
Populatie-explosie	Ongecontroleerde populatiegroei
Positieve frequentie afhankelijke selectie	Algemene fenotypes worden begunstigd door selectie. Reduceren van variatie. Veel voorkomen = voordeel
Primer	Kort stukje DNA
Polymeren	Lange moleculen opgebouwd door aan elkaar schakeling van kleinere gelijkaardige bouwstenen
Polymeriseren	Aan elkaar klitten & draden vormen
Positieve feedback	stimulatie
Prosimia	Halfapen
Prionen	Infectieuze proteïnen die vermoedelijk verantwoordelijk zijn voor TSE (Transmissible Spongiform Encephalopathies) ~ Degeneratie van het zenuwstelsel.
Primaire immuunrespons	Binden van antigeen aan receptor op het oppervlak van de lymfocyt -> stimuleert celdeling & zorgt voor celkloon (=klonale selectie)
Prokaryote	cel zonder celkern, wat inhoudt dat het DNA zich niet in een door een membraan afgescheiden compartiment (de celkern) binnen de cel bevindt, maar los door de cel zweeft.
Proteïne	eiwitten
Protista	Artificieel regnum waarin alle Eukarya die niet behoren tot schimmels, dieren & planten zijn in samengebracht
Proton	(voorgesteld door p of p^+) is een subatomair deeltje met een positieve elektrische lading
Protostomia	Mond is eerste lichaamsopening. Aars is nieuwvormig om doorlopend spijsverteringskanaal te bekomen. Oermondigen.
Pseudopodia	Beweeglijke uitstulpingen van het lichaam
Pulmonaire circulatie	Kleine bloedsomloop: tussen hart en longen
R	
Radiatie	Radiaire / Straalsgewijze symmetrie
Radula	Rasptong
Recombinatie	Virale genen kunnen snel herschikt worden door genetische recombinitie
Reductie	het scheikundige proces waarbij een deeltje elektronen opneemt. Winst van een elektron
Reducerende atmosfeer	Leven ontstond bij hoge temperatuurscondities tijdens eerste miljarden jaren op aarde
Renine	Enzyme dat wordt vrijgesteld wanneer er een te lage bloeddruk is
Restrictie endonucleasen	Klieven DNA tot DNA fragmenten wanneer ze specifieke nucleotidensequenties herkennen

RFLP	Restriction Fragment Length Polymorphism. Kunnen gebruikt worden om individuen te identificeren
Rhodophyta	Roodwieren
Ribosomen	een complex van eiwitten en RNA ketens in de cel dat een heel belangrijke functie heeft bij de opbouw van eiwitten.
RNA	Ribonucleic acid

Rudimentaire Organen	Aanleg organen zonder duidelijke functie, afgeleid van homologe voorouderlijke structuren
S	
SA knoop	Sino-arteriale knoop: genereren impulsen hart
Sacromeer	Structuur van een myofibril van Z tot Z-lijn (I-band in twee door de Z-band)
Schypgozoa	Vier septa (zoals kwal)
Schizogenie	Meervoudige deling/splitsing. Meerdere kernen komen voor in één cel & ineens worden alle kernen afgesplitst
Secundaire immuunrespons	Lichaam wordt tweede maal door zelfde pathogeen binnengedrongen → groot aantal lymfocyten staan klaar die pathogeen herkennen
Segregatiewet	Allelische kenmerken segregeren in de F2 generatie
Seksuele reproductie	Wanneer een nieuw individu gevormd wordt na samensmelting van 2 geslachtscellen/ gameten. Wanneer individuen wedijveren voor voortplantingskansen.
Seksuele selectie	Adaptaties die de partner keuze beïnvloeden
Semelpaar	Eén keer nakomelingen (zalm)
Semi-conservatieve replicatie	1 oorspronkelijke helix & twee nieuwe identieke
Semilunaire kleppen	Bewaken uitgangen van ventrikels naar arteriële systemen. Rechts: pulmonaire klep; links aortaklep
Setae	Borstelharen
Signaaltransductie	Signaal doorgegeven naar het inwendige van de cel
Sommatie	Tweede impuls onmiddellijk na de eerste en kan een tweede respons veroorzaken die (deels) overlapt met trekspanning verwekt door de eerste
Spermatophyta	Zaadplanten
Spermcompetition	Competitie tussen mannelijke gameten
Spiercellen	Specialisatie => contraheren. Voortbeweging lichaam – 3 types: glad; skelt; hart
Spiermoeheid	Afname in capaciteit van een spier om kracht te ontwikkelen na langdurige activiteit
Sporozoa	Spoorvormende protista
Stabiliserende selectie	Elimineren van beide extremen
Stomata	Huidmondjes
Stramenopila	Geflaggeleerd met fijne haartjes
Symbiose	samenleven van twee soorten in een zeer nauw contact met wederzijds voordeel.
Synergisme	Spiëren verstekken elkaars bewegingseffect
Systematiek	Reconstructie & studie van evolutionaire verwantschappen
Systemische circulatie	Grote bloedsomloop: tussen hart en de rest van het lichaam
Systole	Contractiefase – samentrekken en bloed wegstuwen
T	

Taxonomie	Groeperen van organismen in Taxa (= niveau in het hiërarchisch opgebouwd classificatiesysteem)
Tetanus	Bij bepaalde stimulusfrequentie is er geen relaxatie meer tussen successieve responsen
Thermofiel	organisme (meestal een bacterie of Archaea) dat leeft onder omstandigheden van hoge temperatuur (boven 45°C).
Tight junction	Stevige verbinding tussen naburige cellen verhinderen lekkage van allerlei stoffen doorheen tussenruimte tussen verbonden cellen
T-Lymfocyten	Vallen direct aan bij cellen die specifieke antigenen bezitten
Trachea	luchtpijp

Transformatie	Genetische wijziging van het genoom van de cel door introductie van vreemd DNA Overdracht van genen van 1 organisme naar ander. Dit kan de genetische inhoud van de materiaal ontvangende cel wijzigen
Translatie	Wanneer mRNA molecule bindt aan rRNA van een ribosoom
Trombocyten	bloedplaatjes
tRNA	Transfer DNA = transporteert & positioneert de aminozuren. Aaneenschakeling mogelijk maken
U	
Uitstroom hart	Bloedvolume per minuut door ventrikels weggepompt. Slagvolume hart is het uitstroomvolume
Uniformiteitswet	Kruising van twee zuivere rassen – met alternatieve allelen voor een bepaald kenmerk – zijn alle F1 hybriden fenotypisch gelijk
V	
Vacuole	is een met vocht gevuld blaasje, dat omgeven is door een vacuolemembraan (tonoplast) en zich in het cytoplasma van een cel bevindt.
Vasoconstrictie	Toename van de weerstand en bloedstroom verminderen. Vernauwen van bloedvaten
Vasodilatatie	Openzetten van bloedvaten. De perifere weerstand daalt en bloedstroom neemt toe
Vector	Stuk DNA dat vermenigvuldigbaar is in een gastheer cel
Vertebraten	Dermaal skelet – benige platen, schubben in/onder de huid Axiaal skelet: schedel & wervelkolom – as lichaam; ondersteunen organen en bieden bescherming in het zenuwstelsel Gepaarde ledematen: beenderen in de vinnen / poten, schouder en bekkengordel Gewervelde dieren
Vesikel	zijn kleine membraan-blaasjes die kunnen versmelten met het membraan van de cel waarin ze zich bevinden.
Viroïden	Kleine, naakte RNA moleculen die fungeren als belangrijke ziekteverwekkers bij planten
Viscerale organen	Inwendige organen
Vitale capaciteit	Maximum hoeveelheid lucht die kan worden uitgeademd na een krachtige inhalatie
Vivipaar	Eitjes ontwikkelen in het lichaam van het moederdier en krijgen directie voeding uit het bloed van de moeder
Vrije energie	Energie die nodig is om bestaande chemische bindingen te destabiliseren & chemische reactie te initiëren
W	

Waterstofbrug	een intermoleculaire kracht tussen een elektronenpaar op een sterk elektronegatief atoom (zuurstof, stikstof of fluor) en een naburig H-atoom gebonden aan een ander sterk elektronegatief atoom.
Weerstand bloedstroom	Weerstand die bloed heeft om door capillairen en bloedvaten te passeren
Wet van Boyle	Toename van het gasvolume is een afname van de druk die het uitoefent
X	
Xyleem	Transport van water & opgeloste mineralen vanaf wortels omhoog
Z	
Zenuwstelsel	Communicatie ≠ cellen in lichaam